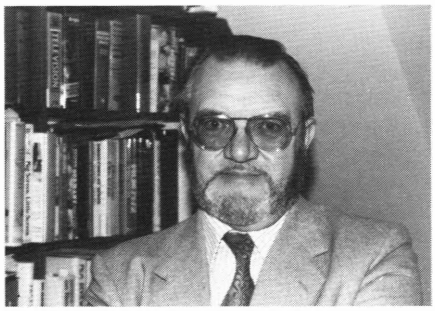

Leslie Halliwell (foto Peter Risby).

personerne fra Universals klassiske horrorfilm fra 30'erne: Altså bl.a. Dr. Frankenstein, Dracula, ulvemanden, mumien m.fl. Efterhånden bliver forfatteren så optaget af sit værk at det groteske person-galleri materialiserer sig for ham, og han bliver istand til at tale med dem. Han diskuterer bl.a. freudiansk etik med Dr. Pretorium (fra *The Bride of Frankenstein, 1935)* og Professor Van Helsing (fra *Dracula*, 1931). Han finder dog ud af at det er på tide at få styr på hallucinationerne, da hans unge kone bliver voldtaget af Den usynlige Mand.

Halliwell udgav sidste år en bog om horrorfilm, "The Dead That Walk", og senere i år kommer et værk om komikere, "Double Take And Fade Away", samt noget så besynderligt som en litterær sequel til James Hiltons "Tabte horisonter" kaldet "Return to Shangri-La".

Peter Risby Hansen

Leslie Halliwell: A Demon Close Behind – A New Colection of Uneasy Tales.
Robert Hale, London 1987. 240 s. 10,95 £.

Flittig forsker i clinch med kunsten

Da Richard Raskin tidligt i 1983 forsvarede sin disputats, "The Functional Analysis of Art", fik han ros bl.a. for at gå på tværs af traditionelle grænsedragninger i den lærde republik. Afhandlingen præsenterede – med undertitlens ord – "en indfaldsvinkel til litteraturens, maleriets og filmens sociale og psykologiske funktioner". Dens første del udfolder funktionsanalysens teori og metode, mens anden del fremlægger en række analyser – af digte (Baudelaires "Albatrossen" og Sandburgs "Chicago" – men også en sang skrevet i 1943 til den franske modstandsbevægelse), en roman (Camus' "Pesten"), et par malerier (van Goghs "Kartoffelspisere" og "Solsikker") og en film (Michael Curtiz' *Casablanca*).

Raskin arbejder ikke blot "på tværs" i den forstand, at flere genrer og kunstarter underkastes hans analytiske blik, men også i den forstand, at den analytiske bestræbelse går hånd i hånd med kunstnerisk udfoldelse. For tiden er dette forhold tilmed institutionaliseret, idet Romansk Institut, hvor han har haft ansættelse siden flytningen i 1972 fra New York til Århus, har udlånt ham på deltid til Kunsthistorisk Institut, hvor han underviser førsteårsstuderende i billedproduktion. Dette er baggrunden for, at han inden for det sidste årstid har udgivet et par småbøger om billedkomposition og farvelære, samt en indføring i lydredigering på det videoudstyr, som er til rådighed for undervisningen. Hertil kommer, at han som udøvende kunstner ikke blot har videreudviklet sig som maler og serigraf, men også kastet sig over videoen som kunstnerisk udtryksmiddel.

Interessen for filmmediet har i forlængelse af disputatsens *Casablanca*-fortolkning resulteret i et par materialesamlinger om kendte franske filmværker, Claude Chabrols *Dyret skal dø (Que la bête meure)* og Louis Malles *Håndlangeren (Lacombe Lucien)*. De er, ligesom en bog om Claude Gorettas *Jeg elsker dig (La Dentellière)*, som Raskin har skrevet sammen med Flemming Forsberg og Gerhard Boysen, og som er på trapperne, især orienteret imod gymnasiets franskundervisning.

På "filmlinien" placerer sig også, med betydelig vægt, en netop udkommet større bog om Alain Resnais' dokumentarfilm *Nat og tåge (Nuit et brouillard)* (titlen er det franske udtryk for, hvad Hitler med et lån fra Wagners "Rhinguldet" kaldte "Nacht und Nebel", betegnelsen for den terrorpolitik over for befolkningerne i besatte områder, som gik ud på, at fanger, der ikke uden videre kunne dødsdømmes, skulle forsvinde sporløst, uden at noget som helst blev antydet over for de pårørende om deres skæbne). Den 30 minutter lange film omfatter farveoptagelser (Polen, 1955) som ramme om sort/hvide fotografier og filmstumper optaget af nazisterne selv i 1933-45.

Bogen skitserer indledningsvis baggrunds- og tilblivelseshistorien og dokumenterer tyske myndigheders intervention over for den franske nominering af filmen til Cannes-festivalen 1956 (et træk, som en talsmand for CDU/CSU-regeringen i Bonn forsvarede med, at filmen kunne tænkes at "genopvække hadet mod det tyske folk"). Derefter følger i bogens plan et langt og dybtborende interview med Alain Resnais, optaget af Raskin under et studieophold i Paris tidligt i 1986.

Bogens *scoop* er imidlertid den efterfølgende udgivelse af drejebogen, og vel at mærke efter et eksemplar i filmselskabet Argos' arkiv, som er forsynet med håndskrevne kildeoplysninger om de sort/hvide film- og fotocitater. Optagelserne er nummererede med udgangspunkt i det færdige produkt, men de oprindelige numre er medtaget – hvilket giver mulighed for et indblik i redaktionsprocessen. Desuden er filmens "speakerkommentarer" indføjet. En række fotos tilfører udgivelsen antydninger af den gru, som det er filmens anliggende at dokumentere.

Det følgende afsnit omfatter et udvalg af de kritiske kommentarer, som er blevet filmen til del, fra de allerførste omtaler i fransk presse frem til Robert Michaels "Second Look" på filmen (1984). Endelig giver Raskin sin egen analyse, der specielt går på de "mediative funktioner". Filmen har kunnet fungere formidlende mellem KZ-overlevende og "ikke-ofre", forsåvidt som den gav et nuanceret indtryk af, hvad de overlevende havde oplevet, men ikke ret vel kunne give præcise udtryk for selv. Men den har også kunnet fungere formidlende i psykologisk henseende mellem de overlevende og deres egne oplevelser af terroren i lejrene. Endelig har den kunnet tjene til at styrke forståelsen mellem folkene; for selvom den vesttyske regering altså opfattede den som en mulig kilde til had, viste det sig, at den i stedet manede til fælles protest mod den umenneskelighed, som "Nacht und Nebel"politikken var et ekstremt udtryk for. Det fremhæves da også afslutningsvis, at Bonn købte filmen og drog omsorg for, at den blev kendt i hele Forbundsrepublikken, og især blandt unge.

Raskin har dedicceret Resnais-bogen til Raoul Wallenberg, som under krigen befriede måske 100.000 jøder fra én "night and fog", før han selv forsvandt i en anden. Ligesom en smuk bog til Wallenberg, som udkom for nogle år siden, er den udtryk for en intens optagethed af jødernes skæbne under Anden Verdenskrig (og det til trods for, at en af indvendingerne mod filmen – formuleret netop i Robert Michaels ovennævnte omtale – går på, at den intetsteds gør opmærksom på, hvad der var KZ-lejrenes specifikke formål: at bidrage til den såkaldte Endlösung). Dette engagement kommer også til udtryk i Raskins egne billeder. Og ved en tilfældighed, der lignede en tanke, blev den amerikanske ambassadesekretær i TV-spillet *Lolas kabaret* fremstillet af en skuespiller med distinkt jødiske træk, – nemlig af Richard Raskin!

Med til billedet af den flittige amerikaner i Danmark hører også, at han ved siden af alt det nævnte har haft stunder til at fordybe sig i jødisk humor – så grundigt, at han påregner at kunne bringe en større afhandling om jødiske vittigheder til torvs om et års tid.

Aage Jørgensen

Richard Raskin, f. 1941; Ph. D. 1968; dr. phil. 1983; siden 1972 bosat i Danmark og ansat ved Aarhus Universitet. Bidrag til *film*litteraturen: (1) The Functional Analysis of Art. An Approach to the Social and Psychological Functions of Literature, Painting and Film, 1983; heri s. 277-315 om *Casablanca*. (2) Claude Chabrol's Que la bête meure, 1985, 64 s.; (3) Film Terminology/Terminologie du Cinema, 1986, 25 s.; (4) Louis Malle's Lacombe Lucien. A Selection of Commentaries on the Film and Découpage of the Opening Scene, 1986, 80 s.; (5) Nuit et brouillard by Alain Resnais. On the Making, Reception and Functions of a Major Documentary Film, 1987, 184 s.; (5) Claude Goretta, La Dentellière. En filmbog, 1988 (s. m. Flemming Forsberg og Gerhard Boysen).